

רבי יהודה אומר, כך נחלקו רבי אליעזר ורבי יהושע:

רבי אליעזר אומר: אם יש שם מאה פומין חולין, יעלו, יתבטלו קציעות התרומה שבפי הכלי. ואם לאו, אם אין שם מאה פומין חולין, הפומין כולם אסורין, וכו' (והשוליים מותרים).

רבי יהושע אומר: אפילו יש שם שלש מאות פומין — לא יעלו.

ואם דרסה לליטרת קציעות התרומה ב"עניגול", בתוך העיגול, שהוא רחב הרבה, והרבה ליטרות של קציעות נמצאות בו, ואינו יודע עתה באיזה מקום בעיגול דרסה, או לצפונה או לדרומה — דברי הכל יעלו. כי מעתה שנדרסה, שוב אין כאן דבר שבמנין כלל, לפי שאותה ליטרא של תרומה שוב לא תימכר בתור ליטרא בפני עצמה, שהרי נדרסה והתערבה בתוך העיגול הגדול.

וזהו התנא של "ליטרא קציעות", שהוא סובר שאפילו דבר שלפעמים נמכר במנין, כמו ליטרא קציעות, אשר רק לפעמים חותכים אותה מהעיגול ומוכרים אותה בפני עצמה, ואפילו היה האיסור רק מדרבנן, הוא אינו בטל ברוב, והתנא במשנתנו סבור כמותו.

רב אשי אמר: אפילו תימא תנא דמתניתין,

שאמר בהמה פסולה לקרבן שהתערבה בזבחים כשרים אינה בטילה ברוב, הם רבנן, דפליגי על רבי יהושע וסברי שדבר שדרכו להמנות כן בטל, שאני הכא, כי בעלי חיים חשיבי מצד היותם "בעלי חיים", ואין חשיבותם מצד "דבר שדרכו להמנות", ולא בטלי.

אלא שעדיין יש להקשות: גם אם נאמר שבעלי חיים חשיבי ולא בטילי, [וכן אם נאמר שאינם מתבטלים משום שהם דבר שדרכו להמנות], מדוע לא נתיר את כל התערובת מצד אחר, מדין "הלך אחר הרוב".

ונמשוך חד חד מינייהו, מכל הבהמות שבתערובת, וניקרב, נקרבה אלינו מתוך התערובת, ונימא ונאמר על כל אחד ואחד מהפורשים מהתערובת: כל דפריש, מרובא פריש!?

אך תמהה הגמרא על הקושיה הזאת: כיצד אמרת "נמשוך חד חד מינייהו"!

והרי הוה ליה בהמת האיסור שהתערבה בתוך הזבחים הכשרים "קבוע", ויש לנו כלל עג-ב שאין הולכים אחר הרוב במקום שהאיסור הוא "קבוע" במקומו, לפי שכל "קבוע", כמחצה על מחצה, דמי! (8)

אלא, מבארת הגמרא, כך היתה הקושיה:

8. דין "קבוע" שהוא כמחצה על מחצה, הוא דין תורה, שאין ללכת אחר הרוב במקום שהמיעוט הוא דבר הקבוע במקומו, אלא נשאר הספק כאילו היה מחצה על מחצה.

מקור הדין שבקבוע אין הולכים אחר הרוב, נלמד מדין רציחה, שאמרה תורה שחייב הרוצח

את חברו מיתה רק אם מתקיימים בו דברי הכתוב [דברים יט יא] "וארב לו, וקם עליו, והכהו נפש ומת". ומכאן למדו, שאם היתה קבוצת אנשים, רובם ישראלים, ואחד מהם נכרי, וזרק ישראל אבן לתוך חבורת האנשים במטרה להרוג אחד מהם, והרג ישראלי, הרי כיון

ניכבשינהו, נכוף את כל הבהמות דנינידו, שינועו וינוודו, כי בשעה שכל הבהמות נעות ואינן עומדות בקביעות במקומן שוב אין בהמת האיסור נחשבת "קבוע". כי הדין ש"כל קבוע כמחצה על מחצה דמי" נאמר רק כאשר האיסור קבוע במקום, ולא כשהוא נייד.⁽⁹⁾ ואם כן, חוזרת השאלה למה לא נעשה כך, ובשעת ניידותם ניטול מהם אחד אחד, ונימא — **כל דפריש, מרובא**

פריש! (10)

אמר רבא: מה שאין עושים כן הוא משום גזירה שגזרו חכמים, **שמא יבואו עשרה כהנים בבת אחת, ויקריבו את הדם והאימורין של כולם לגבי מזבח.** ובאופן שכזה אי אפשר לומר "כל דפריש מרובא פריש", כי אדרבה, הרי עתה נמצאים רוב דמי הבהמות המעורבות ואימוריהן בידי

שהאדם הנכרי היה קבוע במקומו, אין אני קורא ברוב "וארב לו", ואין הולכים אחר הרוב ואומרים שהרג את הנרצח בכונת רציחה להרוג ישראלי, אלא נחשבת קבוצת האנשים כמחצה נכרים ומחצה ישראלים, ונשאר הדבר ספק אם נתכוון להרוג ישראלי, והוא פטור ממיחה.

ומכאן למדו חכמים לכל דבר איסור הקבוע במקומו, שאין אומרים אז את הכלל של הלך אחר הרוב.

במה דברים אמורים, כאשר פרש אחד מן הרוב בפנינו. אבל אם נמצא דבר ברחוב, ואין אנו יודעים אם הוא פירש מהמיעוט האסור או מהרוב המתיר, שוב חוזר הכלל שהולכים אחר הרוב.

הכלל שכל קבוע כמחצה על מחצה דמי, שהוא מן התורה, נאמר רק לגבי דין הליכה אחר הרוב, אבל לא לגבי דין "ביטול ברוב" בתערובת של איסור והיתר, כי בתערובת מתבטל האיסור ברוב, ונהיה מותר.

והתוספות כאן [ד"ה אלא] הוסיפו, שלא נאמר דין קבוע לגבי ביטול ברוב, משום שרק דבר הידוע במקומו נחשב לדבר קבוע, ואילו בתערובת לא ניכר האיסור, ולכן אינו נחשב קבוע.

וכל הדיון כאן הוא רק לענין הליכה אחר הרוב בקבוע, כי לגבי ביטול ברוב, כבר אמרנו שבעלי חיים אינם מתבטלים ברוב. אלא כיון

שהדין שבעלי חיים אינם מתבטלים הוא רק מדרבנן, הרי כל דין ה"קבוע" כאן גם הוא אינו אלא מדרבנן!

9. עיין בשיטה מקובצת שהקשה, הרי ראינו כיצד נדו ופרשו הבהמות ממקום הקביעות, ומה זה שונה מהדין שאם פירש בפנינו ממקום הקביעות שאין הולכים אחר הרוב, ותירץ בדוחק שקושיית הגמרא היא שנעלים עינינו בשעה שנגיד אותם.

ובפשטות, אין כאן כל קושיה, כיון שלאחר הניוד אין כאן קבוע, הרי הנטילה מהרוב, על אף שנעשית בפנינו, היא נטילה שלא ממקום הקביעות.

והביאו עוד בשם השר מקוצי, שכאן, כיון שאין האיסור ניכר במקומו, ורק מדין דרבנן הוא אינו מתבטל מחמת חשיבותו, אין כאן חסרון של נטילה בפנינו מדבר קבוע.

וכן כתבו התוס' בד"ה אלא, כמבואר בהערה הקודמת.

10. הקרן אורה מבאר שאין בתערובת פסול דיחוי [שאי אפשר להכשירו], כיון שלא נאמר דין דיחוי אלא בדבר שאי אפשר להכשירו, ואילו כאן טוענת הגמרא שאפ שר להכשיר את הקרבן על ידי ניוד הבהמות, ונמצא שהדיחוי אינו מוחלט, שהרי אפשר להכשירו.

כשנעשים בבת אחת משום שהרוב נמצא עתה כאן — וכי **מגיסא אסירא**? והיינו: כיצד ייאסרו משנשחטו ונתקבל דמן ב"מגיס" [הכלי שמתקבל הדם] בחזקת כשרות, משום הטעם ששוב נמצא הרוב ביחד משנשחטו?! וכי היותם בתוך המגיס אוסרת אותם?! (11)

אלא, משום הכי גזרינן: שמא יבואו עשרה כהנים ויקחו בבת אחת מהתערובת עשר בהמות, ותהיה הבהמה הפסולה בתוך העשר הנלקחות בבת אחת, והיות ובלקיחה אחת נלקחו כולן, לא אמרינן בכל אחת ואחת כל

הכהנים, ואם יקריבום בבת אחת, נמצא שבבת אחת קרב האיסור וההיתר, ובכהאי גונא לא אמרינן "כל דפריש מרובא פריש". כי רק במקום שעושים את העבודה בכל בהמה לחוד ניתן לומר שבהמה זו פרשה מהרוב המותר, והאיסור אינו נמצא כאן אלא נמצא בתוך הרוב שפירשה ממנו, אך לא כשנעשים הכל בבת אחת, כי עתה הרוב אומר לנו שהאיסור נעשה עתה כאן.

אמר ליה ההוא מרבנן לרבא: אלא מעתה, שאמרת, אפילו לאחר שהותרו מדין כל דפריש מרובא פריש, הם חוזרים ונאסרים

מטמאה במגע, כי בכל נגיעה בחלק מהתערובת אין ודאות שהוא נוגע בטמא, אבל מטמאה במשא את הנושא את כל התערובת, כיון שכודאי הוא נושא את הנבילה שבתוך התערובת. וכתב שיש לחלק, מבלי לבאר.

ובספר שערי יושר, בשער הרביעי, מבאר לשיטתו את דין ביטול ברוב, שהיתר ביטול ברוב יסודו הוא, שהמיעוט לא יקבע את דינו של הרוב. כי אם נאסור את רוב התערובת בגלל מיעוט האיסור הנמצא בה, הרי קובע המיעוט את דין הרוב, לאיסור. ולכן, אין איסור לאכול בבת אחת את כל התערובת, כיון שאם נאסור לאכול אותה בבת אחת, נמצא שהמיעוט נקובע את דין הרוב. אבל לגבי טומאת משא, שם אין המיעוט קובע את דין הרוב, כי האדם הנושא את כל התערובת נטמא מכך שהוא נושא גם את מיעוט הנבילה שבתערובת, ולא משום שכל התערובת מטמאה אותו.

[אבל לגבי טומאת מגע, הרי גם אם יגע האדם בכמה מגעים בבת אחת בכל חלקי התערובת, הרי אנו דנים על כל מגע ומגע בפני עצמו אם נגע האדם באותו מגע בנבילה או בשחוטה, וכיון שהתבטלה הנבילה ברוב

11. רבותינו הראשונים והאחרונים דנו רבות בדברי הגמרא האלו, האם משמעות הדברים היא שכל דבר שהותר מצד ביטול ברוב או מצד הלך אחר הרוב הוא היתר גמור, ושוב אינו יכול להאסר, גם אם שוב יזדמנו כל מרכיבי האיסור וההיתר יחד, או שמא ההיתר תלוי כל הזמן בביטול ברוב או בהליכה אחר הרוב. והנפקא מינה המעשית היא בשאלה אם היה דבר איסור שהתבטל ברוב, האם מותר לאכול עתה את כל התערובת בבת אחת, על אף הוודאות המוחלטת שהאיסור נמצא עתה בפיו, או שצריך לאכול רק חלק מהתערובת, שאז ניתן לתלות שהיא אכילת היתר מדין ביטול ברוב, וכך אם מדובר בהיתר של הלך אחר הרוב.

הרשב"א בתורת הבית [שער א פרק ד] אוסר לאכול בבת אחת את כל התערובת, ואילו **הרא"ש** במסכת חולין [ז לז] מתיר לאכול לכתחילה את כל התערובת בבת אחת.

והשיטה מקובצת כאן סובר כשיטת הרא"ש, "כיון שהתירה התורה איסור על ידי ביטול ברוב, הוי ממש כהיתר גמור", אך הביא שיש אוסרים כיון שמוכח במסכת בכורות [נג א], שאם התבטלה נבילה בשחוטה, היא אינה

דפריש מרובא פריש.

ותמהינן: לקיחת עשר בהמות בבת אחת על ידי עשרה כהנים בשעה שהבהמות ניידות וצריך לרדוף אחריהן ולתופסם, **מי אפשר?**

אלא, אמר רבא: גזירה משום קבוע. שאם נתיר לנייד אותן כדי שהקבוע שביניהן יתבטל מקביעותו, יש לחוש שיבואו לקחת גם מבלי לנייד אותן.

אמר רבא: השתא דאמרי רבנן לא נקריב את הבהמות שהתערבו, ולא לנייד אותן כי שמא יבואו לקחת כשאינם ניידים, **אי מקריב** — **לא מרצי.** כיון שבהיותו בתערובת הוא היה דחוי מהקרבה, מדרבנן, הרי הוא נעשה דחוי לעולם, גם אם לאחר מכן הוכרו ההיתר והאיסור [או שנייד את הבהמות ולקח מהתערובת הניידת], ואם עבר והקריבו הוא אינו מרצה.

איתיביה רב הונא בר יהודה לרבא ממה ששנינו במסכת קינין [א ג]:

הדם של קרבנות העוף, חטאת ועולה, ניתן על המזבח באופן הפוך מנתינת הדם של קרבן בהמה.

בעוד שבקרבן בהמה ניתן דם החטאת למעלה, על קרנות המזבח, ואילו דם העולה ניתן למטה מחוט הסיקרא, הרי בקרבן העוף ניתן דם החטאת למטה מחוט הסיקרא, ודם העולה ניתן למעלה מחוט הסיקרא.

ורמו לדבר: עולת העוף — עולה למעלה!

חטאת העוף שנתערבה בעוף עולה, וכן עוף עולה שנתערבה בחטאת העוף. **אפילו אחת בריבוא, ימותו כולן.** ואין להן תקנה שיש בבהמה [ברעייה עד שיסתאבו, ובפדייה], לפי שאין פדיון לעוף.

במה דברים אמורים שימותו כולן, **בכהן שנמלך** בחכמים אם מותר להקריבן, שאז הם אומרים לו שלא יקריבם כלל.

אבל, אם אירע מעשה **בכהן שאין נמלך,** ולא ידע הכהן שאין להקריבן, ולכן הקריב את כולן, הרי

אם **עשאן** לכל העופות שנתערבו **למעלה,** בחציו העליון של המבח, כדין עולת העוף שנעשית למעלה, הרי **מחצה** מהתערובת **כשר.** שהרי מחצית מהתערובת היתה עולת העוף, והיא נעשתה כהלכתה, במזבח למעלה. **ומחצה** מהתערובת **פסול,** שמחצית התערובת, שהיא עוף חטאת, היות ונעשתה למעלה, היא נפסלה בכך, משום שמקום עשייתה של חטאת העוף, הוא רק למטה, על קיר המזבח בחציו התחתון. ולכן, יביא עוף לחטאת ויעשנה למטה.

וכמו כן, אם עשאה לכל תערובת העופות **למטה,** כדין חטאת העוף, הרי **מחצה** מהתערובת **כשר,** לפי שמיצוי דם חטאת העוף שבתוך תערובת העופות נעשה כהלכה, למטה, ומכפרת החטאת לבעליה. **ומחצה,** שהוא עולת העוף, **פסול,** משום שנעשה למטה, שלא כדין עולת העוף הנעשית למעלה. ולכן יביא עוף לעולה ויעשנה למעלה.